

Izabela Gass
(Warszawa)

MATERIAŁY SAMUELA BOGUMIŁA LINDE
(1771 – 1847)
(112)

Samuel Bogumił Linde urodził się 11 (lub 24 kwietnia) 1771 r. w Toruniu jako najmłodszy syn mieszczanina, imigranta ze Szwecji, majstra ślusarskiego i rajcy Jana Jacobsena Lindego i Anny z domu Langenhann. Jego rodzina otrzymała polskie szlachectwo w XVI w.

Uczęszczał do toruńskiej Szkoły Nowomiejskiej i protestanckiego Gimnazjum Akademickiego. Od 1789 r. studiował teologię i filologię na Uniwersytecie w Lipsku. Studia ukończył w 1792 r. uzyskując tytuł *magistra diplomatici*.

Od jesieni 1792 r. rozpoczął współpracę z przebywającymi w Saksonii emigrantami polskimi. W okresie insurekcji kościuszkowskiej przebywał w Warszawie w kręgu zwolenników Ignacego Potockiego i Hugona Kołłątaja. Po klęsce powstania do 1803 r. pracował jako bibliotekarz Józefa Maksymiliana Ossolińskiego w Wiedniu. W tym okresie zebrał podstawowy materiał leksykograficzny do *Słownika języka polskiego*. W 1800 r. został powołany na członka Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk.

W latach 1803 - 1831 był dyrektorem Liceum Warszawskiego. Był członkiem władz oświatowych Księstwa Warszawskiego: Izby Edukacyjnej – od 1807 r., Komisji Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego – do 1833 r., Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych – od 1810 r.

W latach 1816 – 1818 wykładał na Królewskim Uniwersytecie Warszawskim, a od 1818 r. był dyrektorem Biblioteki Publicznej, wyodrębnionej z Uniwersytetu.

Był ponadto prezesem Jeneralnego Konsystorza Ewangelicko-Augsburskiego (1828-1837), prezesem Warszawskiego Zboru Ewangelicko-Augsburskiego (1813 – 1819) i deputowanym na sejmy lat 1818 i 1820.

Największym dziełem Samuela Bogumiła Lindego jest *Słownik języka polskiego*, opublikowany w 1804 r. ponadto powstały: *O literaturze rosyjskiej* (1815 – 1816), *O Statucie Litewskim* (1816), *O języku dawnych Prusaków* (1822).

W 1822 r. Samuel Bogumił Linde został nobilitowany. Otrzymał dziedziczne szlachectwo i herb: Słownik. Został odznaczony Orderem św. Stanisława III klasy (1815) i II klasy (1818) oraz Orderem św. Włodzimierza III klasy. W 1816 r. otrzymał złoty medal ufundowany przez społeczeństwo za *Słownik języka polskiego*.

Samuel Bogumił Linde był dwukrotnie żonaty. Pierwszy raz z Ludwiką Bürger (1786 – 1823), córką warszawskiego kupca, drugi z Ludwiką Nussbaum (1800 – 1836), Szwajcarką. Z obu małżeństw miał dwanaścioro dzieci, z których zmarło w dzieciństwie ośmioro.

Samuel Bogumił Linde zmarł 8 sierpnia 1847 r. w Warszawie i został pochowany na cmentarzu ewangelicko-augsburskim.

Spuściznę Samuela Bogumiła Lindego otrzymała Polska Akademia Nauk – Archiwum w Warszawie z Muzeum Regionalnego w Radomiu w 1971 r. Prace porządkowo-inwentaryzacyjne przeprowadziła Izabela Gass w 2021 r. Rozmiar zespołu wynosi 0,17 m.b. Spuścizna zawiera materiały z lat 1789 – 1971. Składa się z czterech zasadniczych grup, wyodrębnionych zgodnie z metodami porządkowania przyjętymi w Polskiej Akademii Nauk - Archiwum w Warszawie.

Grupa I, licząca 2 jednostki, zawiera materiały z 1793 i 1836 r. Jest to oświadczenie urzędu prezesa konsystorza ewangelickiego, autograf i fotografię S.B. Lindego.

Grupa II, licząca 3 jednostki, zawiera korespondencję i wycinki prasowe z lat 1854 – 1971.

Grupa III, obejmująca materiały rodzinne z lat 1896 – 1920, składa się z 3 jednostek. Zawiera materiały córek twórcy spuścizny.

Ostatnią grupą, VI, liczącą 2 jednostki z lat 1789 – 1892 są załączniki. Obejmują one drukowane prace osób obcych.

W PAN Archiwum w Warszawie spuścizna otrzymała sygnaturę 112. Liczy 8 jednostek archiwalnych. W bazie szukajwarchiwach ma nr 572.

Źródła i bibliografia

1. http://pl.wikipedia.org/wiki/Samuel_Linde

PRZEGLĄD ZAWARTOŚCI INWENTARZA

	pozycja inwentarza
I. Materiały działalności społeczno-religijnej i biograficzne	2
II. Materiały o twórcy spuścizny	3
III. Materiały rodzinne	1
IV. Załączniki	2

I. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI SPOŁECZNO-RELIGIJNEJ I BIOGRAFICZNE

1. Urząd Prezesa Konsystorza Ewangelickiego
Oświadczenie
1836, rkp, l., k.1
2. Autograf i list do dzieci, fotografia S.B.L.
1793, b.d., rkp, fot., l., k.4
UWAGA: Fotografia znajduje się w Dziale Fotografii sygn. XXXI-52

II. MATERIAŁY O TWÓRCY

3. Przekazanie spuścizny S.B.Lindego do Muzeum Polskiego w Rapperswilu i Zakładu Ossolińskich we Lwowie.
Korespondencja, pełnomocnictwo
1854– 1876, rkp., l., k. 11
4. Ufundowanie stypendium im. S.B. Lindego
Korespondencja
1876– 1883, rkp., l., k.19
5. Konkurs im. S.B.Lindego i jego potomków
Wycinki prasowe „Kuryer Codzienny”, 20.12.1885; „Wiek”, 7.02.1877; „Życie Warszawy”, 5.09, 15.09, 18.11.1971
1877– 1971, druk, l., k. 9

III. MATERIAŁY RODZINNE

6. Anna, Emilia, Ludwika– córki
Pamiętnik, dyplom, zaświadczenie, listy do ojca

IV. ZAŁĄCZNIKI

7. Campe Joachim Heinrich, *Väterlicher Rath für meine Tochter*, [wł. Ludwiki Linde]

Carmen Sylva, *Marie!* [wł. Anny Brandt]

Christliche Religions. Gesänge [dedykacja od Eleonory Linde]

Geist der Bibel für Schule Und Haus [wł. Ludwiki Linde]

Drukowane prace osób obcych

1789– 1892, druk, j. franc., niem., l., sz., ss. 510+271+118+594

8. Górecki Teodor, *Pamiętka po dobrym oycu* [dedykacja S.B.Linde dla córki Ludwiki]

Rogalski Leon, *Wypisy rossyjskie czyli stopniowane ćwiczenia dla poczynających uczyć się języka rosyjskiego* (wł. Wandy Brandt)

Drukowane prace osób obcych

1825 – 1834, druk, l., sz., ss. 274 + 168